

PAPER DETAILS

TITLE: Üniversitelerin Toponimik Özellikleri: Devlet Üniversitelerine Yönelik Bir Tipoloji Denemesi

AUTHORS: Yusuf SAHİN

PAGES: 15-26

ORIGINAL PDF URL: <http://aksarayiibd.aksaray.edu.tr/tr/download/article-file/1130087>

Üniversitelerin Toponimik Özellikleri: Devlet Üniversitelerine Yönelik Bir Tipoloji Denemesi

Typonymic Characteristics of Universities: A Typology for State Universities

Yusuf Şahin¹

¹Prof. Dr., Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, yshin28@hotmail.com, Orcid ID: 0000-0002-7744-7113

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

Toponimi,
Üniversiteler

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 1 Haziran 2020

Kabul Tarihi: 7 Ağustos 2020

ARTICLE INFO

Keywords

Toponym,
Universities

Article History:

Received: 1 June 2020

Accepted: 7 August 2020

ÖZET

İnsanoğlu dünyaya geldiği günden bugüne hem etrafındaki canlı ve cansız varlıklara hem de doğan insanlara ad vermiştir. Yoğun bir şekilde hayatlarımızı sürdürdüğümüz kentler ve kentlerdeki dokular da insanlar tarafından adlandırılmaktadır. Yer'lerin adlandırılması meselesi, daha çok coğrafya ve diğer bilim dallarının ilgisini çekmiş, genel olarak siyaset bilimiyle, özel olarak da yerel siyasetle ilgilenenlerin ilgisine mazhar olmamıştır. Her ile bir üniversite politikası çerçevesinde 2006 yılından sonra her kentte en az bir üniversite kurulmuştur. Bu çalışmada kentlerin önemli bir unsuru haline gelmiş olan kamu üniversitelerinin adlandırılması üzerine bir tipoloji oluşturulmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

Human beings have given name to both living and inanimate beings and to people born since the day they were born. The cities where we live intensely and the textures in the cities are also named by people. The issue of naming places has attracted more attention from geography and other disciplines, and has not been of interest to those interested in political science in general and local politics in particular. Within the framework of establishment university in each city after 2006, at least a university was established in each city. In this study, a typology is tried to be created on the naming of public universities, which have become an important element of the cities.

Uzunca bir süredir üniversitelerimizin siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümlerinde “kentleşme ve çevre sorunları” başlığını taşıyan kürsüler bulunmaktadır. Kent ile kır, kentleşme ve çevre sorunları üzerine çalışanların çalışma nesneleridir. Çeyrek asra yakın bir süredir Türkiye’deki bu literatürü takip eden biri olarak şunu fark ettim: Kır da, kent de, esasında coğrafya olmadan anlaşılabilir kavramlar değildir ama bizdeki kent ve çevre literatürü coğrafya disiplininin neredeyse hiç beslenmeyen bir akademik ilgi alanı olagelmıştır. Oysa coğrafyadan ödünç alacağımız birikimle artık biraz da birbirinin tekrarı haline gelen çalışmalarımızı çeşitlendirmemiz de mümkün olabilecektir. Kaldı ki, bizim dışımızdaki dünyada bunun böyle olmadığını da belirtmek gerekir. Kent üzerine çalışanların çokça atfı yaptıkları David Harvey, Peter Hall, Brian Berry, Edward Soja ve Edward Louis Ullman gibi pek çok ismin coğrafyacı olması/coğrafyaya yakın ilgi göstermesi, üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Mimarlık fakültelerinde yer alan “şehir ve bölge plânlama” bölümlerinin, kent ve çevre üzerine çalışırken coğrafya alanındaki tartışmalardan daha fazla istifade ettikleri görülmektedir. Yer adlarının dil, folklor, arkeoloji, sosyoloji, antropoloji, tarih ve coğrafya gibi disiplinler için öteden beri ilgi çekici bir konu olduğunu (Baysan ve Kara, 2014: 24; Günel, 2012: 172) ise belirtmek bile gereksizdir.

Kaşgarlı Mahmud tarafından 11. Yüzyılda yazılmış Divanü Lügati’t-Türk adlı eserde yer adlarına dair önemli bilgilerin yer aldığı dikkat alınırsa; Türkiye’de ad bilim çalışmalarının 20. Yüzyılın ilk yarısında başlayabilmiş olması (Önal ve Şenel, 2016: 64; Telli, 2018: 511) önemli bir eksiklik olarak görülmelidir. (Batıda da durum çok farklı değildir. Bkz. Telli [2018: 511]). Son yıllarda toponimik çalışmalar (bkz. Baysan ve Kara, 2014: 24) sayıca artış göstermeye başlamış, yapılan çalışmalar da büyük ölçüde coğrafya disiplini ve onunla doğrudan ilişkili disiplinler esas alınmıştır. Siyaset bilimcilerin

toponimik çalışmalar yapmamış olmasını, öteden beri sahip oldukları alışkanlıklara bağlamak mümkündür: Siyaset bilimi çalışmalarına bakıldığında, yakın zamana kadar, gündelik hayata dair çalışmaların neredeyse hiç yer almadığı, genellikle daha büyük ölçekteki sorunları ele alan çalışmalara rastlandığı görülür. 1980’li yıllardan itibaren Batıda da, ülkemizde de kadın çalışmaları, kültür çalışmaları, etnik çalışmalar, kentsel çalışmalar; kısacası, daha önce siyaset bilimcilerin çok da alışık olmadıkları konular, akademik çalışmaların konusu haline gelmeye başlamıştır (örneğin, bkz. Özberk, 2018).

Yerel siyasetle ilgili olanlar da yine, öteden beri “yerinden yönetim”, “yerelleşme”, “hizmette halka yakınlık”, “sosyal konut”, “gecekondu” gibi daha büyük ölçekli sorunlara odaklanmışlar, bu çalışmada olduğu gibi hayatın içinde olan ama ilk bakışta çok da dikkatimizi çekmeyen konulara daha az ilgi duymuşlardır. Bu açıdan bakıldığında; elinizdeki çalışma, yerel yönetimler ve kentleşme üzerine çalışanlar bakımından da yeni sayılabilecek bir konu olarak değerlendirilebilir.

Türkiye, 2006’dan başlayarak, her ile bir üniversite politikasını hayata geçirmeye başlamıştır. Bugün gelinen noktada her ilde, en az bir kamu üniversitesi bulunmaktadır. Hatta bu politikanın (açık değilse bile gizli bir) uzantısı sayılabilecek bir anlayışla her ilçeye de (mümkünse) bir meslek yüksekokulu açılmaya çalışılmıştır. Türk yükseköğretiminde (bir kısmı örgün, bir kısmı da açıköğretim ve uzaktan eğitim olmak üzere) toplamda yaklaşık 8 milyon öğrenci bulunmaktadır. Özellikle örgün eğitimdeki öğrenciler, bulundukları şehrin dışındaki bir şehre eğitim almak için gitmektedirler. Bugün hemen her şehirde nüfusun bazen %10’u bazen %15’i ve hatta bazen daha yüksek bir oranı üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. İki, dört, beş veya altı yıl eğitim aldıkları bu kurumların adlarının Türkiye’nin hemen her yerinden gelen öğrencilere hiçbir şey söylemediğini ileri sürmek, bilimsel gerçeklerle bağdaşmaz. Adlandırmalar bizatihi adlar olmanın ötesinde bir “şeyler” söyler. Bu, üniversite adları için de geçerlidir.

Her ile bir üniversite politikasıyla birlikte üniversiteler, eksiksiz bir metin gibi düşünülen kentler (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011: 123) için anlamlı parçalar olmaya başlamış gözükmektedir. Bir bakıma, üniversiteler, kentlerin metinlerini altüst etmekte; bu sürecin kenti yönetenler tarafından düzgün yönetilmesi durumunda, üniversitelerin kurulması bir “imkân” da olmakta; tersi durumlarda, kentlerde ilave sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Kentler, eksiksiz bir metin gözüyle değil de kimlik tartışmaları çerçevesinde ele alındığında da üniversitelerin adları önemli hale gelmektedir. Kimlik, herhangi bir nesneyi diğerlerinden ayırt etmeye yarayan özelliklerin bütünü (Asımgil, 2019: 37) olarak tanımlanır. Buna göre, bir kentin kimliğini diğerinden ayırt eden özelliklerden biri de üniversitesi, bu üniversitenin adı olacaktır. Dahası, kentlerdeki yer’lerin adlandırılması kentteki kimliklerin hem ifade ve mücadele alanı (Özkan ve Yoloğlu, 2005: 55) hem de yaşanılan mekânı algılama ve anlamlandırma aracı (Baysan ve Kara, 2014: 23), hatta kentlerin/kentsel mekânların pazarlanması (Çetin ve Şentürk, 2019: 133) olarak da işlev görebilir. Yer adlandırmalarını basit bir iş gibi görmemek gerekir. Zira yer adları, sadece ad verilen yer’in değil bazen o milletin tarihini ve kültürünü de yansıtır (Önal, 2018: 140).

Ad verme, insanoğlunun çok eski dönemlerden buyana yapageldiği bir iştir. İnsanlar hem sahip oldukları çocuklara, hem gezip dolaştıkları yerlere, hem icat ettikleri alet ve edevata; etrafta neyi gördülerse, neye dokundularsa, neyi yedilerse, neyi içtilerse; özetle, hemen şer şeye bir ad vermişlerdir. (Hatta ad veren ile ad verilen arasında metafizik bir ilişkinin olduğundan da söz edilmektedir. Bkz. Polat [2013: 142]). Bu yönüyle ad vermenin modern döneme özgü bir durum olmadığını, insanlık kadar eski olduğunu söylemek mümkündür.

Bir metin gibi düşünebileceğimiz kentlerin anlamlı parçalarına dair adlandırmalar kentleşme üzerine çalışanlar bakımından da önemlidir. Son yıllarda hem bu konudaki tipoloji denemelerinin (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011: 123), hem de kentin anlamlı parçaları sayabileceğimiz sokakların, caddelerin, mahallelerin, okulların adlandırılmasına yönelik çalışmaların artması bir gelişme olarak görmek gerekir.

Üniversiteler, “evrensel şehir” olarak da tarif edilebilir. Bu yönüyle, üniversite adlarının dünyaya nasıl bir mesaj vermek istediğini de gösterdiği söylenebilir. Bugüne kadar, artık kentlerimizin hepsinde bulunan üniversitelerin adlandırılmasına yönelik bir çalışma yapılmamış gözükmektedir. Bu çalışma, bu eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır. Çalışmada özel üniversiteler dışarda tutulmuş, mevcut devlet üniversitelerinin adlandırılmaları üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışma, Giriş ve Sonuç hariç, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde teorik bir çerçeve oluşturulmaya çalışılacaktır. İkinci Bölümde Türkiye’deki devlet üniversitelerinin adları, değişik açılardan gruplara ayrılacak ve her bir üniversitenin adlandırılmasında neyin esas alındığı/alınmış olabileceği ortaya konulacaktır. Bu bölümde, ayrıca, Türkiye’deki toponimik çalışmalara rehberlik de etsin diye kamu üniversitelerine yönelik bir sınıflandırma denemesi de yapılacaktır. Burada ortaya çıkacak sınıflandırma ile literatürde kentler için yapılan sınıflandırma denemeleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar da ortaya konulacaktır. Sonuç kısmında ise Türkiye’deki kamu üniversitelerinin kentlerimizin diğer anlamlı parçalarının adlandırılmasından çok farklılaşmadığı belirtilecektir.

1. TOPONİMİ: TEORİK ÇERÇEVE

Ad bilimi (onomastik), canlı cansız varlıkların ve hatta soyut kavramların adıyla ilgilenir. Her bilim dalında olduğu gibi ad bilimi de değişik alt dallara ayrılmaktadır. Ad biliminin yerleşme yerlerini veya herhangi bir fizikî özelliğe verilen adlarını farklı yönleri (örneğin, anlamı, oluşumu, kökeni, dağılışı, vb.) ile ele alan kısmına toponimi (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011: 123) olarak ifade edilir. Toponimi, Yunanca “yer (topos)” ile coğrafi nesnenin adını inceleyen ve “ad” anlamına da gelen “onim” kelimelerinin birleşmesinden oluşur. Üniversitelerin bir yerleşme yeri olması hasebiyle, çalışmamızın toponimik bir çalışma olduğu söylenebilir.

Literatüre bakıldığında toponimik adlandırmaları ele almanın, çok genel olarak, iki ayrı şekli olduğunu söylemek mümkündür: İlk yaklaşımda adlandırma, ad verileni diğerlerinden, özellikle de benzerlerinden ayırt etmeye yardımcı olur. Örneğin, hastanede yeni doğan çocuklara ad konulması ve bir barkodla bileklerine bunu belirten bir işaret takılması, yeni doğan çocukların karıştırılmamasını sağlar. Bir sokağa ad verilmesi, “ben şu sokaktayım” dediğiniz muhatabınıza, coğrafi olarak, nerede olduğunuza dair bir sinyal de göndermeyi mümkün kılar. Bu yaklaşımda, daha çok, adlandırılana odaklanılır. Adlandırmayla ilgili bir bakıma, 5 N (Neden?, Niçin?, Ne?, Nasıl?, Nerede?) 1 K (Kim?) sorusu üzerinden bir tespit yapılmaya çalışılır (Asımgil, 2019: 37).

İkinci yaklaşımda ise toponimik çalışmalara konu olan şeylerin toplumdaki iktidar ilişkilerinden bağımsız ele alınmayacağını ileri sürülmektedir. Dolayısıyla, toponimik bir çalışma yapılacaksa, öncelikle, toplumdaki güç ilişkilerine, iktidar mücadelelerine (Özberk, 2018: 662; Çetin ve Şentürk, 2019: 133), hatta rızanın üretim sürecine (Ayhan, 2013: 25) de odaklanmak gerekecektir. Bir başka ifadeyle, bu yaklaşımda, aslında bu adlandırma neyin bir ifadesidir/yansımasıdır sorusuna odaklanılır. Bir önceki yaklaşımda “adlandırılanın ne olduğu” öne çıkarken, bu yaklaşımda “adlandırılanın aslında ne olduğu” anlaşılmaya çalışılır (Aliağaoğlu, 2013: 49; Özberk, 2018: 669).

Gerçekten de bir başka ülke tarafından işgal edilen ülkelerdeki veya hatta da aynı ülke içinde bir devrim gerçekleştirildikten sonraki yer adlarına bakıldığında cadde, sokak, mahalle adlarında ciddi ölçüde değişikliklere gidilebildiği görülmektedir (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011: 125). Bunlar olmadan da yerel veya ulusal düzeydeki egemenler, kendi mührünü vurmak için yer’lerin adlandırmasını siyasetlerinin bir parçası haline getirebilmektedirler. Bunu yaparlarken de hem geçmişe ait bir toplu unutmayı hem de kendi ideolojik duruşuna dair toplu bir hatırlatmayı sürekli hale getirmek isteyebilmektedirler (Özkan ve Yoloğlu, 2005: 54).

Bu iki yaklaşım, birbirinden ayrı iki yaklaşım gibi gözükmekle birlikte, birini diğerinden tümenden ayırmak her durumda kolay da olmayabilir. Zira bir üniversitenin niçin bu şekilde adlandırıldığını ifade ederken, aynı zamanda, bir siyasî mülahazanın da bunda etkili olduğunu söylemek anlamına gelebilir. İki yaklaşımı birbirini dışlayan iki yaklaşım gibi görmek yerine, kanaatimizce, birbirini tamamlayıcı yaklaşımlar olarak görmek daha doğru olacaktır.

Türkiye’deki caddeler üzerine yapılan bir inceleme neticesinde, adlandırmaların hem pratik nedenlerle hem de siyasî gücün ve ideolojinin de etkisi altında yapıldığı; bu yönüyle, kentlerdeki adlandırmaların dinamik bir süreçte şekillendiği (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011: 131) ifade edilmiştir. Bir başka ifadeyle, kentlerdeki adlandırmaların sadece siyasî mülahazalarla yapıldığını ileri sürmek, yapılan çalışmalarla da ortaya konulduğu (Aliağaoğulları, 2013: 59) gibi, gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Ama bu, yer’in önceden tanımlanan bir coğrafi alan şeklindeki nesneler şeklinde anlaşılmasını da beraberinde getirmemelidir. Zira yer’in adlandırılmasında başta siyasî ideolojiler olmak üzere çok değişik faktörler (Asımgil, 2019: 41) etkili olabilmektedir. Yörük-Türkmenlerin Anadolu’da iskân oldukları her yerde boy, oymak, aşiret ve şahıs adlarını yer adları olarak verdikleri, dolayısıyla, köklerine bağlı oldukları ve yerleştikleri yerleri bu şekilde sahiplendikleri (Koca ve Yazıcı, 2011: 5) dikkat alınır; üniversite adlandırmalarında da tarihin derinliklerinden başlayan ve bugüne kadar gelen çok sayıda değişken üzerinden adlandırmalar üzerine değerlendirme yapmak yararlı olacaktır.

2. ÜNİVERSİTELERİN TOPONİMİK DEĞERLENDİRMESİ

Türkiye’de 30 Mart 2020 tarihi itibarıyla 158 devlet üniversitesi bulunmaktadır. İlk kurulan üniversite, İstanbul Üniversitesi’dir ve 1933 yılında kurulmuştur. Onu, 1944 yılında kurulan İstanbul Teknik Üniversitesi, 1946 yılında kurulan Ankara Üniversitesi takip etmektedir. Hatta bu üniversitelerin pek çoğunun Osmanlı Devleti döneminden tevarüs ettiği birikimler de vardır ama burada, üniversitelerin resmî kuruluş tarihleri esas alınmıştır. Şu halde, üniversiteler içinde 87 yıllık olan da, 2 yıl önce kurulan da vardır. Bu da üniversitelerin kuruluş sürecindeki şartların farklı olmasını ve dolayısıyla üniversite adlarının verilmesinde çok değişik etkilerin olabileceğini bize göstermektedir.

Üniversitelerin sayısındaki artış, 1980’li yıllara kadar oldukça yavaştır. Bu yöndeki en önemli sıçrama, 1992 yılında çok sayıda üniversitenin kurulmasıyla olmuştur. Ak Parti iktidarıyla birlikte, “her ile bir üniversite” bir siyasî tercih olarak uygulamaya konulmuş, üniversitesi olmayan il kalmamıştır. Hatta bu süreçte, özellikle büyük şehirlerde çok sayıda yeni üniversite kurulmuştur.

2.1. Mülkî Taksimata Dayalı Üniversite Adlandırmaları

Üniversitelerin önemlice bir bölümünde içinde yer aldığı ilin/ilçenin adı da bulunmaktadır. İl/ilçe adı bir üniversitenin adında iki türlü yer almıştır: Bir kısmında sadece o ilin/ilçenin adı yer almaktadır. Bu şekilde adları belirlenmiş 35 üniversite bulunmaktadır (bkz. Tablo 1.) Ama bir ilin/ilçenin adına ilave bir adla/sıfatla birlikte üniversite adlandırması da yapılmıştır. Bu şekilde adları verilmiş 59 üniversite vardır (bkz. Tablo 2). Buna göre, 94 üniversitemizin adında üniversitenin yer aldığı ilin/ilçenin adının da yer aldığı görülmektedir (bkz. Tablo 1 ve Tablo 2). Dolayısıyla, üniversite adları verilirken, o üniversitenin hangi ilde/ilçede olduğuna dair önemli bir imada bulunmaktadır. Devlet üniversiteleri bakımından, örneğin, tercih yapan bir öğrenci, bu üniversite hangi ildir/ilçededir diye ayrıca düşünmek zorunda kalmayacaktır.

Tablo 1. İl/İlçe Adı + Üniversite

	Birim Adı	Kuruluş Yılı	İl
1	Adıyaman Üniversitesi	17.03.2006	Adıyaman
2	Aksaray Üniversitesi	17.03.2006	Aksaray
3	Amasya Üniversitesi	17.03.2006	Amasya
4	Ankara Üniversitesi	13.06.1946	Ankara
5	Ardahan Üniversitesi	22.05.2008	Ardahan
6	Balıkesir Üniversitesi	11.07.1992	Balıkesir
7	Bartın Üniversitesi	22.05.2008	Bartın
8	Batman Üniversitesi	29.05.2007	Batman
9	Bayburt Üniversitesi	22.05.2008	Bayburt
10	Bingöl Üniversitesi	29.05.2007	Bingöl
11	Düzce Üniversitesi	17.03.2006	Düzce
12	Gaziantep Üniversitesi	27.06.1987	Gaziantep
13	Giresun Üniversitesi	17.03.2006	Giresun
14	Gümüşhane Üniversitesi	22.05.2008	Gümüşhane
15	Hakkâri Üniversitesi	31.05.2008	Hakkâri
16	Harran Üniversitesi	11.07.1992	Şanlıurfa
17	Iğdır Üniversitesi	22.05.2008	Iğdır
18	İstanbul Üniversitesi	18.11.1933	İstanbul
19	Karabük Üniversitesi	29.05.2007	Karabük
20	Kastamonu Üniversitesi	17.03.2006	Kastamonu
21	Kayseri Üniversitesi	18.05.2018	Kayseri
22	Kırıkkale Üniversitesi	11.07.1992	Kırıkkale
23	Kırklareli Üniversitesi	29.05.2007	Kırklareli
24	Kocaeli Üniversitesi	11.07.1992	Kocaeli
25	Mersin Üniversitesi	11.07.1992	Mersin
26	Ordu Üniversitesi	17.03.2006	Ordu
27	Sakarya Üniversitesi	11.07.1992	Sakarya
28	Samsun Üniversitesi	18.05.2018	Samsun
29	Siirt Üniversitesi	29.05.2007	Siirt
30	Sinop Üniversitesi	29.05.2007	Sinop
31	Şırnak Üniversitesi	22.05.2008	Şırnak
32	Tarsus Üniversitesi	18.05.2018	Mersin
33	Trabzon Üniversitesi	18.05.2018	Trabzon
34	Uşak Üniversitesi	17.03.2006	Uşak
35	Yalova Üniversitesi	22.05.2008	Yalova

Tablo 2. İl/İlçe Adı + Ad/Sıfat + Üniversite

	Birim Adı	Kuruluş Yılı	İl
1	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	14.04.2011	Adana
2	Afyon Kocatepe Üniversitesi	11.07.1992	Afyonkarahisar
3	Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	18.05.2018	Afyonkarahisar
4	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	29.05.2007	Ağrı
5	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	23.04.2015	Antalya
6	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	18.05.2018	Ankara
7	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	01.07.2017	Ankara
8	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	31.01.2013	Ankara
9	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	21.07.2010	Ankara

10	Artvin Çoruh Üniversitesi	29.05.2007	Artvin
11	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	11.07.1992	Aydın
12	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	23.04.2015	Balıkesir
13	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	29.05.2007	Bilecik
14	Bitlis Eren Üniversitesi	29.05.2007	Bitlis
15	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	11.07.1992	Bolu
16	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	17.03.2006	Burdur
17	Bursa Teknik Üniversitesi	21.07.2010	Bursa
18	Bursa Uludağ Üniversitesi	11.04.1975	Bursa
19	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	11.07.1992	Çanakkale
20	Çankırı Karatekin Üniversitesi	29.05.2007	Çankırı
21	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	17.03.2006	Erzincan
22	Erzurum Teknik Üniversitesi	21.07.2010	Erzurum
23	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	18.08.1993	Eskişehir
24	Eskişehir Teknik Üniversitesi	18.05.2018	Eskişehir
25	Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	18.05.2018	Gaziantep
26	Gebze Teknik Üniversitesi	11.07.1992	Kocaeli
27	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	11.07.1992	Hatay
28	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	18.05.2018	Isparta
29	İskenderun Teknik Üniversitesi	23.04.2015	Hatay
30	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	21.07.2010	İstanbul
31	İstanbul Teknik Üniversitesi	01.01.1944	İstanbul
32	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	18.05.2018	İstanbul
33	İzmir Bakırçay Üniversitesi	07.09.2016	İzmir
34	İzmir Demokrasi Üniversitesi	07.09.2016	İzmir
35	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	21.07.2010	İzmir
36	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	11.07.1992	İzmir
37	Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	18.05.2018	Kahramanmaraş
38	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	11.07.1992	Kahramanmaraş
39	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	17.03.2006	Kırşehir
40	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	29.05.2007	Kilis
41	Konya Teknik Üniversitesi	18.05.2018	Konya
42	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	11.07.1992	Kütahya
43	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	18.05.2018	Kütahya
44	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	18.05.2018	Malatya
45	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	11.07.1992	Manisa
46	Mardin Artuklu Üniversitesi	29.05.2007	Mardin
47	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	11.07.1992	Muğla
48	Muş Alparslan Üniversitesi	29.05.2007	Muş
49	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	29.05.2007	Nevşehir
50	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	11.07.1992	Niğde
51	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	29.05.2007	Osmaniye
52	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	18.05.2018	Sakarya
53	Sivas Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi	18.05.2018	Sivas
54	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	09.02.1974	Sivas
55	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	17.03.2006	Tekirdağ
56	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	11.07.1992	Tokat
57	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	20.07.1982	Van
58	Yozgat Bozok Üniversitesi	17.03.2006	Yozgat
59	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	11.07.1992	Zonguldak

2.2. Cumhuriyetle İlgili Üniversite Adlandırmaları

Yer adlandırmalarında ulus inşası düşüncesi de önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim üniversitelerin isimleri verilirken bunun da dikkate alındığı söylenebilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna, devletin kurucu kadrolarına, Kurtuluş Savaşı dönemine ve yine bu dönemde meydana gelen olayların gerçekleştiği tarihi yerlere, ayrıca, Kurtuluş Savaşı döneminde öne çıkan fikirlere/ideallere atıf anlamına gelen adlandırmaları, bu çerçevede değerlendirmek mümkündür. Bu şekilde adları belirlenen 16 üniversite bulunmaktadır (bkz. Tablo 3).

Sivas'taki ilk üniversite doğrudan doğruya Türkiye Cumhuriyeti'ndeki "Cumhuriyet"i ad olarak almıştır. İlk adı Cumhuriyet Üniversitesi'yken, yakın zamanda, üniversitenin nerede olduğu anlaşılabilsin diye, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi adını almıştır. Sivas şehri, Kurtuluş Savaşı'nda önemli kararların alındığı Sivas Kongresi'nin de toplandığı şehirdir. Bir bakıma, Cumhuriyete giden yolda, Sivas şehri önemli bir yer tutmaktadır.

Kurtuluş Savaşı'na önderlik yapan Mustafa Kemal, Hatay'da, ona verilmiş olan Gazi unvanı, Ankara'da, Atatürk soyadı da Erzurum'da bir üniversiteye ad olarak verilmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nın tarihi mekânlarından "Kocatepe" (Afyon) ve "Dumlupınar" (Kütahya), o dönemdeki önemli tarihi dönemeçlerden "Ondokuz Mayıs" (Samsun), "Dokuz Eylül" (İzmir), "Onyediy Eylül" (Bandırma, Balıkesir) ve "7 Aralık" (Kilis) da birer üniversitemizin adında yer almaktadır. Bu başlık altında "Onsekiz Mart" (Çanakkale)'ı da değerlendirmek mümkündür. Zira Çanakkale Zaferi de Kurtuluş Savaşı'na giden süreçte önemli bir aşamadır.

Kurtuluş Savaşı bağımsızlık (istiklal) için yapılır. Nitekim o dönemde bir İstiklal Marşı yazılması yönünde yarışma açılır. Oradan kayda değer bir şey çıkmayınca Mehmet Akif'ten bir istiklal marşı yazması istenir. İstiklal Marşı'nın yazarı "Mehmet Akif" (Burdur) de, İstiklal Marşı'nın yücelttiği değer "İstiklal" (Kahramanmaraş) de birer üniversitemizin adında yer almaktadır.

Bu başlık altında son olarak zikredilebilecek olan üniversite adı, "Yüzüncü Yıl"dır. Bu adlandırma da Türkiye Cumhuriyeti'nin uzun süre varlığını sürdürüleceğine dair umudu diri tutması ve Cumhuriyetin 100. Yılına atıf yapması anlamında bu başlık altında değerlendirilebilir. Üniversitenin nerede olduğu anlaşılamadığından, Üniversitenin önüne 2017 yılında "Van" ibaresi de eklenmiştir.

Tablo 3. Cumhuriyetle İlgili Kişi/Kavram + Üniversite

	Birim Adı	Kuruluş Yılı	İl
1	Afyon Kocatepe Üniversitesi	11.07.1992	Afyonkarahisar
2	Atatürk Üniversitesi	31.05.1957	Erzurum
3	Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi	23.04.2015	Balıkesir
4	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	17.03.2006	Burdur
5	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	11.07.1992	Çanakkale
6	Dokuz Eylül Üniversitesi	20.07.1982	İzmir
7	Gazi Üniversitesi	20.07.1982	Ankara
8	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	11.07.1992	Hatay
9	İnönü Üniversitesi	03.04.1975	Malatya
10	Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	18.05.2018	Kahramanmaraş
11	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	11.07.1992	Kahramanmaraş
12	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	29.05.2007	Kilis
13	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	11.07.1992	Kütahya
14	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	11.04.1975	Samsun
15	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	09.02.1974	Sivas
16	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	20.07.1982	Van

2.3. Önemli Şahsiyetlerle İlgili Üniversite Adlandırmaları

Adlandırmalarda tarihteki önemli şahsiyetlerin tercih edilmesi hemen her alanda karşılaşılan bir durumdur. Üniversitelerin adlandırmalarında da buna rastlıyoruz. Adlarında şahıs adları da yer alan 36 üniversitemiz (bkz. Tablo 4) bulunmaktadır. Adlandırmalarda yer alan şahısları, alt başlıklar halinde şöyle değerlendirebiliriz:

(a) Türk tarihindeki devlet başkanları ve bürokratlar: Alparslan (Muş), Alaaddin Keykubat (Alanya, Antalya), Karatekin (Çankırı), Karamanoğlu Mehmedbey (Karaman), Osman Gazi (Eskişehir), Yıldırım Beyazıt (Ankara), Mimar Sinan (İstanbul) ve Gazi Osman Paşa (Tokat).

(b) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, Başbakanları ve Başbakan Yardımcıları: Gazi (Ankara), Mustafa Kemal (Hatay), Atatürk (Erzurum), İnönü (Malatya), Celal Bayar (Manisa), Adnan Menderes (Aydın), Süleyman Demirel (Isparta), Bülent Ecevit (Zonguldak), Turgut Özal (Malatya), Necmettin Erbakan (Konya), Alparslan Türkeş (Adana), Abdullah Gül (Kayseri), Recep Tayyip Erdoğan (Rize) ve Binali Yıldırım (Erzincan).

(c) Dini şahsiyetler: Hacı Bayram-ı Veli (Ankara), Şeyh Edebali (Bilecik), Ahi Evran (Kırşehir) ve Hacı Bektaş-ı Veli (Nevşehir).

(d) Hayırseverler: İzzet Baysal (Bolu), Sıtkı Koçman (Muğla), Eren (Holding) (Bitlis) ve İbrahim Çeçen (Ağrı).

(e) İlim Adamları/Edebiyatçıları: Kâtip Çelebi (İzmir), Namık Kemal (Tekirdağ) ve Mehmet Akif Ersoy (Burdur).

(f) Kahramanlar: Korkut Ata (Osmaniye), Sütçü İmam (Kahramanmaraş) ve Ömer Halisdemir (Niğde).

Tablo 4. Önemli Şahsiyet + Üniversite

	Birim Adı	Kuruluş Yılı	İl
1	Abdullah Gül Üniversitesi	21.07.2010	Kayseri
2	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	14.04.2011	Adana
3	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	29.05.2007	Ağrı
4	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	23.04.2015	Antalya
5	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	18.05.2018	Ankara
6	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	21.07.2010	Ankara
7	Atatürk Üniversitesi	31.05.1957	Erzurum
8	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	11.07.1992	Aydın
9	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	29.05.2007	Bilecik
10	Bitlis Eren Üniversitesi	29.05.2007	Bitlis
11	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	11.07.1992	Bolu
12	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	17.03.2006	Burdur
13	Çankırı Karatekin Üniversitesi	29.05.2007	Çankırı
14	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	17.03.2006	Erzincan
15	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	18.08.1993	Eskişehir
16	Gazi Üniversitesi	20.07.1982	Ankara
17	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	11.07.1992	Hatay
18	İnönü Üniversitesi	03.04.1975	Malatya
19	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	21.07.2010	İzmir
20	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	11.07.1992	Kahramanmaraş
21	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	29.05.2007	Karaman
22	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	17.03.2006	Kırşehir
23	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	18.05.2018	Malatya
24	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	11.07.1992	Manisa
25	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	20.07.1982	İstanbul
26	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	11.07.1992	Muğla
27	Muş Alparslan Üniversitesi	29.05.2007	Muş
28	Necmettin Erbakan Üniversitesi	21.07.2010	Konya
29	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	29.05.2007	Nevşehir
30	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	11.07.1992	Niğde
31	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	29.05.2007	Osmaniye
32	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	17.03.2006	Rize
33	Süleyman Demirel Üniversitesi	11.07.1992	Isparta
34	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	17.03.2006	Tekirdağ
35	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	11.07.1992	Tokat
36	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	11.07.1992	Zonguldak

2.4. Coğrafyaya Dayalı Üniversite Adlandırmaları

Adlandırmalarda coğrafyaya ait öğelerin de çokça tercih edildiğini belirtmek gerekir. Üniversitelerimizin adlandırmalarında bazen geniş bir coğrafya (Anadolu [Eskişehir], Orta Doğu [Ankara]), bazen daha dar bir bölge (Akdeniz [Antalya], Trakya [Edirne], Karadeniz [Trabzon], Ege [İzmir], Marmara [İstanbul], Boğaziçi [İstanbul]), bazen daha dar bir alan/bir semt (Yıldız [İstanbul]) bazen de coğrafi bir unsur, örneğin bir nehir (Çoruh [Artvin], Dicle [Diyarbakır], Fırat [Elazığ], Sakarya [Sakarya], Bakırçay [İzmir]) veya bir dağ (Erciyes [Kayseri], Kafkas [Kars], Uludağ [Bursa], Munzur [Tunceli]) veya bir tepe (Hacettepe [Ankara], Kocatepe [Afyon]) veya özellikli bir yer (Pamukkale [Denizli]) veya hatta da bir ova (Çukurova [Adana]) karşımıza çıkabilmektedir (bkz. Tablo 5). Bu başlık altında değerlendirilebilecek 22 üniversite yer almaktadır.

Tablo 5. Coğrafi Bölge/Özellik + Üniversite

	Birim Adı	Kuruluş Yılı	İl
1	Afyon Kocatepe Üniversitesi	11.07.1992	Afyonkarahisar
2	Akdeniz Üniversitesi	20.07.1982	Antalya
3	Anadolu Üniversitesi	30.11.1973	Eskişehir
4	Artvin Çoruh Üniversitesi	29.05.2007	Artvin
5	Atatürk Üniversitesi	31.05.1957	Erzurum

6	Boğaziçi Üniversitesi	12.09.1971	İstanbul
7	Bursa Uludağ Üniversitesi	11.04.1975	Bursa
8	Çukurova Üniversitesi	30.11.1973	Adana
9	Dicle Üniversitesi	30.11.1973	Diyarbakır
10	Ege Üniversitesi	01.01.1955	İzmir
11	Erciyes Üniversitesi	18.11.1978	Kayseri
12	Fırat Üniversitesi	11.04.1975	Elazığ
13	Hacettepe Üniversitesi	08.07.1967	Ankara
14	İzmir Bakırçay Üniversitesi	07.09.2016	İzmir
15	Kafkas Üniversitesi	11.07.1992	Kars
16	Marmara Üniversitesi	20.07.1982	İstanbul
17	Munzur Üniversitesi	22.05.2008	Tunceli
18	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	15.11.1956	Ankara
19	Pamukkale Üniversitesi	11.07.1992	Denizli
20	Sakarya Üniversitesi	11.07.1992	Sakarya
21	Trakya Üniversitesi	20.07.1982	Edirne
22	Yıldız Teknik Üniversitesi	20.07.1982	İstanbul

2.5. Eğitim Verilen Alana Dayalı Üniversite Adlandırmaları

Önemli sayılabilecek bir diğer grup (toplamda 25 üniversite), üniversitelerde “verilen eğitimin niteliği/içeriği” üzerinden yapılan adlandırmalardır. Bunların bir kısmı (10 üniversite) “teknik”, bir kısmı (5 üniversite) “bilim ve teknoloji”, bir kısmı (3 üniversite, Cerrahpaşa’yı da dâhil edersek 4 üniversite) “sağlık bilimleri”, bir kısmı (2 üniversite) “uygulamalı” şeklinde genel bir adlandırmaya tâbi tutulmuşlardır (bkz. Tablo 6). [“Cerrahpaşa”, aynı zamanda bir semt adıdır. Bu başlık altında ele alınmasının sebebi, Cerrahpaşa’nın bir semt olmanın ötesinde, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’yle anılır olmasındandır. Bir başka ifadeyle, bu semt, sağlık hizmetleriyle öne çıkmaktadır. Bu yüzden, kanaatimizce, bu başlık altında ele alınması daha isabetli olacaktır.]

Tablo 6. Eğitim Alanı + Üniversite

	Birim Adı	Kuruluş Yılı	İl
1	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	14.04.2011	Adana
2	Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	18.05.2018	Afyonkarahisar
3	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	01.07.2017	Ankara
4	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	31.01.2013	Ankara
5	Bursa Teknik Üniversitesi	21.07.2010	Bursa
6	Erzurum Teknik Üniversitesi	21.07.2010	Erzurum
7	Eskişehir Teknik Üniversitesi	18.05.2018	Eskişehir
8	Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	18.05.2018	Gaziantep
9	Gebze Teknik Üniversitesi	11.07.1992	Kocaeli
10	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	18.05.2018	Isparta
11	İskenderun Teknik Üniversitesi	23.04.2015	Hatay
12	İstanbul Teknik Üniversitesi	01.01.1944	İstanbul
13	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	18.05.2018	İstanbul
14	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	11.07.1992	İzmir
15	Karadeniz Teknik Üniversitesi	20.05.1955	Trabzon
16	Konya Teknik Üniversitesi	18.05.2018	Konya
17	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	18.05.2018	Kütahya
18	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	20.07.1982	İstanbul
19	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	15.11.1956	Ankara
20	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	15.04.2015	İstanbul
21	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	18.05.2018	Sakarya
22	Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	18.05.2018	Sivas
23	Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji	23.04.2015	İstanbul
24	Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	24.06.2017	İstanbul
25	Yıldız Teknik Üniversitesi	20.07.1982	İstanbul

2.6. Medeniyetlerle/Halklarla/Boylarla İlgili Üniversite Adlandırmaları

Medeniyetlerle ilgili adları olan üniversiteler de bulunmaktadır: İstanbul Medeniyet Üniversitesi, genel manada “medeniyet”e vurgu yaparken, Selçuk Üniversitesi (Konya), “Selçuklular”a, Hitit Üniversitesi (Çorum) “Hititler”e, Mardin Artuklu

Üniversitesi “Artuklular”a, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi (Karaman) “Karamanoğulları”na, Yozgat Bozok Üniversitesi de “Bozoklar”a işaret etmektedir (bkz. Tablo 7).

Tablo 7. Medeniyet + Üniversite

	Birim Adı	Kuruluş Yılı	İl
1	Hitit Üniversitesi	17.03.2006	Çorum
2	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	21.07.2010	İstanbul
3	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	29.05.2007	Karaman
4	Mardin Artuklu Üniversitesi	29.05.2007	Mardin
5	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	29.05.2007	Osmaniye
6	Selçuk Üniversitesi	11.04.1975	Konya
7	Yozgat Bozok Üniversitesi	17.03.2006	Yozgat

2.7. Dostluğa/Kardeşliğe Dayalı Üniversite Adlandırmaları

Ayrı bir sınıflandırma içinde değerlendirilebilecek iki üniversite vardır: Türk-Alman Üniversitesi (İstanbul) ve Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (İstanbul). Her ikisi de, iki ülke arasındaki dostluğun bir nişanesi olarak kurulmuştur. 1960’lardan itibaren Türkiye’den Almanya’ya doğru bir işçi göçü vardır. Bu iki ülke arasında, başta yükseköğretim olmak üzere, çok farklı alanlarda işbirliği imkânlarının geliştirilmesinden daha tabii bir şey olamaz. Diğer üniversite ise, ülkemizin bilim ve teknoloji alanında Japonya’dan bir tecrübe aktarımını da ihtiva eden çok yönlü bir girişim olarak görülmelidir.

2.8. Diğer Üniversite Adlandırmaları

Galatasaray Lisesi, kendisinin devamı niteliğinde bir de Galatasaray Üniversitesi (İstanbul)’nin kurulmasına öncülük etmiştir. İzmir’de, “demokrasi”ye vurgu yapılmak ve ayrıca 15 Temmuz’un demokrasi mücadelesindeki hatırası da yaşatılmak istenmiş, İzmir Demokrasi Üniversitesi kurulmuştur.

2.9. Devlet Üniversitesi Adlandırmalarına Yönelik Bir Tipoloji Denemesi

Aliağaoglu ve Uzun (2011: 131)’un Türkiye ölçeğinde caddeler için geliştirdiği tipolojiden de esinlenerek, Türkiye’deki devlet üniversiteleri için aşağıdaki tipoloji önerilebilir:

Tablo 8. Devlet Üniversiteleri Adlandırmalarına Yönelik Bir Tipoloji Denemesi

- 1 Mülki Taksimata Dayalı Üniversite Adlandırmaları
 - 1.1 İl Adı + Üniversiteler
 - 1.2 İlçe Adı + Üniversiteler
 - 1.3 İl/İlçe Adı + İsim/Sıfat + Üniversiteler
- 2 Cumhuriyetle İlgili Üniversite Adlandırmaları
 - 2.1 Cumhuriyet + Üniversiteler
 - 2.2 Cumhuriyetin Önemli Şahsiyetleri + Üniversiteler
 - 2.3 Zaferler + Üniversiteler
 - 2.4 Kurtuluş Günleri + Üniversiteler
- 3 Önemli Şahıslarla İlgili Üniversite Adlandırmaları
 - 3.1 Tarihi Şahsiyetler + Üniversiteler
 - 3.2 Ulusal Şahsiyetler + Üniversiteler
 - 3.3 Yerel Şahsiyetler + Üniversiteler
- 4 Coğrafyaya Dayalı Üniversite Adlandırmaları
 - 4.1 Coğrafi Bölgeler + Üniversiteler
 - 4.2 Coğrafi Özellikler + Üniversiteler
- 5 Eğitim Verilen Alana Dayalı Üniversite Adlandırmaları
- 6 Medeniyetlerle İlgili Üniversite Adlandırmaları
 - 6.1 Medeniyetler + Üniversiteler
 - 6.2 Medeniyetle İlgili + Üniversiteler
- 7 Dostluğa/Kardeşliğe Dayalı Üniversite Adlandırmaları
- 8 Diğer Üniversite Adlandırmaları

Buradan hareketle, devlet üniversitelerin adlandırılmasında ağırlıklı olarak mülki taksimatın belirleyici olduğu söylenebilir. İl ve (az sayıda da olsa) ilçe adları, aynı zamanda üniversite adında yer almıştır. Bunların bir kısmında il ve ilçe adına ilave bir ismin veya bir sıfatın da yer aldığı görülmektedir.

Özellikle rejim değişiklikleri sonrasında geçmişi unutmama ve toplumsal hafızayı yeniden şekillendirmede bu geçiş sürecindeki kişiler ve olaylar yer adlandırmalarında önemli olabilmektedir. Buna, bir bakıma, ulusa inşa sürecine katkı sağlayan

adlandırmalar da denilebilir. Bu çerçevede Cumhuriyet, Cumhuriyetin kurucusunun adı, soyadı ve unvanı, Kurtuluş Savaşı hatırlatıcıları da dâhil çok sayıda üniversite adlandırmasına gidilmiştir.

Türklerin sadece Anadolu'daki tarihleri yaklaşık bin yıldır. Önemli şahsiyetlerin adları üniversitelere verilirken, hem uzak hem de yakın geçmişten adlar tercih edilerek, geçmiş ile bugün arasında bir köprü de kurulmuş olmaktadır. Üstelik bu şahsiyetlerin sadece devlet başkanlarından ibaret olmaması da bir zenginlik olarak değerlendirilebilir.

Yer adlandırmalarında bir bölgeden, bir nehir, bir dağdan hareketle adlandırmalar çokça başvurulan bir yöntemdir. Kamu üniversitelerinin adlandırılmasında bu açıdan da önemli sayılabilecek bir çeşitlilik görmek mümkündür.

Üniversite adlandırmalarında çokça gözlenen bir başka adlandırma biçimi de üniversitenin odaklandığı eğitim alanıdır.

Anadolu çok sayıda medeniyete/halka beşiklik yapmış tarihi çok gerilere giden bir coğrafyadır. Üniversite adlandırmalarında hem kendi medeniyet köklerimize hem de –bir özgüven içinde- bu topraklarda hüküm sürmüş medeniyetlere de vurgu yapan adlandırmalar yapıldığı görülmektedir.

Bunların yanı sıra, ayrıca, iki dostluk üniversitesi ve bir yere oturtulması zor iki üniversite bulunmaktadır.

3. SONUÇ

Bir yer'in adlandırılmasının toplumsal hafızada yer edinebilmesi her şeyden önce hayatın içinden çıkmasına bağlıdır (Özkan ve Yoloğlu, 2005: 59). Özellikle savaş, devrim, kriz dönemlerinde yapılan adlandırmalar uzun vadeli olmayabilmektedir. Örneğin, 1980 Askerî Darbesi sonrası pek çok yere verilen "Kenan Evren" adı, Kenan Evren'in yargılanması süreciyle birlikte değiştirilmeye başlanmış; Erzurum'daki Cemal Gürsel Caddesi, daha sonra, Ömer Nasuhi Bilmen adını almıştır (Alişaoğlu ve Uğur, 2018: 14). Yine 1980 sonrasında adı değiştirilen çok sayıda yer adı, orada yaşayanlarca eski adlarıyla birlikte anılmaya devam etmiştir. Bu da bize, toplumsal hafızanın, bir oldubitti şeklindeki kararlarla hemencecik değişmeyebileceğini göstermektedir (Özkan ve Yoloğlu, 2005: 59). 1960 Askerî Darbesini yapanlar, Adnan Menderes'i idam etmiş, bir bakıma, onu tarih sahnesinden silmek de istemişlerdir. Ancak Adnan Menderes adı, toplumsal hafızada yaşamaya devam etmiş, imkân bulduğu alanlarda da yer adlandırmaları şeklinde tekrardan toplumsal kimliğimizin bir parçası haline gelmiştir. Kısacası, yer adlandırmalarında ad verenler ile kullanıcılar arasında bir çatışma yaşanması isteniyorsa, adlandırmalarda mutlaka tarihî birikim, sosyal ve kültürel kodlar gibi konular da hep akılda tutulmalıdır (Baysan ve Kara, 2014: 46; Aktay, 2017: 2689; Çildam, 2019: 1453). Zira toponimlerin, orada yaşayan insanların hayat tarzlarını yansıtmaları anlaşılabilir bir durumdur (Aktay, 2017: 2685). Ülkemizdeki yer adlandırmalarında siyasetçilerin bunu dikkate almaları anlaşılabilir bir şey olarak değerlendirilmeli; halkı temsil edenlerin yaptığı yer adlandırmalarını küçüktürme (Özberk, 2018: 672) eğilimlerinin toponimik çalışmalarda bulgularla bağdaşmayacağı akılda tutulmalıdır.

Yer adlandırmalarının toplumsal hafızada tutulması gerekenler konusunda da mesajlar iletildiği (Baysan ve Kara, 2014: 3) düşünülürse; Cumhuriyet Üniversitesi gibi adlandırmalarla Cumhuriyet ve onu kuran kadrolar, Selçuk Üniversitesi gibi adlandırmalarla da Türklerin tarihi kökleri toplumsal hafızada tutulmak istenmiştir. Üniversite adlandırmalarında geçmişle gelecek arasındaki bağın hep kurulduğunu söylemek de mümkündür. Adlandırmalarda izlenen yolların farklı olduğu dikkate alındığında; toplumsal hafızada tutulması istenenlerin de çok çeşitli olduğu görülür. Bunun gerekçesini, Türkiye'nin topraklarının geçirmiş olduğu hareketli iskân tarihinde ve sahip olduğu doğal çevre koşullarındaki çeşitlilikte aramak gerekir (Güner ve Ertürk, 2004: 58). Örneğin, il adlarındaki çeşitlilik, doğal olarak üniversite adlarına da yansımış; hatta bu çeşitliliği aşan adlandırmalara da gidilmiştir. Bir başka ifadeyle, üniversite adlandırmalarında bu toprakların bir özeti sayılabilecek hemen her açıdan bir adlandırmanın yapılmasına çalışıldığı söylenebilir.

Yerel idareciler yer adlandırmalarına çokça başvurabilmektedir. Bunda yerel iktidarın el değiştirmesinin de etkili olduğunu, bazen bu işin toponimik temizlik (eski yönetimin izleriyle hatıralarını silmek ve yeni yönetimin kendi düşüncesi doğrultusunda bir kentsel bellek oluşturmak) (Günel, 2012: 184) şeklinde karşımıza çıkabildiği söylenebilir. Ama üniversite adları konusundaki değişikliklerin hem daha az hem de daha az tartışmalı adlandırmalar olduğunu söylemek mümkündür. Bir ilke olarak, yer adlarında sürekli değişikliğe gitmenin sağlıklı bir politika olmadığı ileri sürülebilir. Bir de yapılan değişikliklerin kullanıcılar açısından kabullenilmesi zor adlar olması durumunda söz konusu değişikliğin daha da sağlıklı bir politika halini alacağı unutulmamalıdır.

Türkler, Anadolu'da yerleşim adları verirken, kendi aşiretinin, cemaatlerinin adlarını da, yerleşilen yerlerin coğrafi özelliklerini de, daha önce burada yaşamış olanların verdiği adları da dikkat almışlardır (Koca ve Yazıcı, 2011: 3). Aynı durumun üniversite adlarında da karşımıza çıktığı görülmektedir.

Toplumsal kültürün gelecek kuşaklara aktarıldığı yollardan birinin ad verme olduğu, kentlerin de hem geçmişteki birikimi hem de ona sürekli eklenen öğeleri bünyesine katarak sürekli yeni bir kimlik edindiği (Çildam, 2019: 1452) dikkate alınır; üniversite adlarının da bu çerçevede şekillenmiş olmasını anlamak kolaylaşır. Bu da üniversite adlarında bazen kültürel bir

olgunun yaşatılması ve aktarılması bazen de kültüre ait bir olguyu meşrulaştırmak ve tanıtmak (Polat, 2013: 163) düşüncesi karşımıza çıkabilir. Türklerin duygularını ve özlemlerini kilimlerine bile dokuduğu dikkate alınırsa; dağlara, taşlara, nehirlerle de işlemiş olabileceği çok açıktır (Önal, 2018: 141). Bu yüzden, üniversite adlarında da bu izleri görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Aktay, S. (2017). "Sovyet İdeolojisinin Kazakistan Toponimlerine Yansıması", *İdil Dergisi*, 6 (38), s. 2685-2693.
- Aliagaoglu, A. (2013). "Şehirsel Toponimi: Balıkesir İlinde Mahalle Adları, Bir Sınıflandırma Denemesi", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (29), s. 45-62.
- Aliagaoglu, A. ve Uğur, A. (2018). "Şehirsel Toponimi: Erzurum'da Cadde Adları", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (40), s. 1-26.
- Aliagaoglu, A. ve Uzun, A. (2011). "Şehirsel Toponimi (Hodonimi): Türkiye İçin Bir Toplumsal Tipoloji Denemesi", *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 9 (2), s. 123-133.
- Asimgil, B. (2019). "20. Yüzyıl İlk Yarısında Kentsel Kimlik Bileşenlerinin Yerel İzleri: 'Yer' Adlandırmaları (Toponimi), İzmir Örneği", *Ege Mimarlık, Nisan*, s. 36-41.
- Ayhan, N. (2013). "Kamuya Yansıma Biçimleri Üzerinden Sokak Adlandırmaları: Bişkek Kenti Toponimi Denemesi", *Global Media Journal: Turkish Edition*, 3 (6), s. 25-45.
- Baysan, S. ve Kara, A. (2014). "Aydın'da Mahalle, Bulvar, Cadde ve Sokak Adları: Şehirsel Toponimik Özellikler", *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 12 (1), s. 23-48.
- Çetin, R. ve Şentürk, A. (2019). "Eleştirel Kentsel Toponimi ve Prestijli Mekanlar Yaratmada Kentsel İsimlerin Kullanılması: Fikirtepe Örneği", *Megaron*, 14 (1), s. 133-144.
- Çıldam, S. Y. (2019). "Toponimi (Yer Adları) Açısından Siirt'te Mahalle Adları", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (4), s. 1443-1458.
- Günel, V. (2012). "Batman'da Cadde Adlandırmaları: Toplumsal Bellek Oluşturma ve Şehirsel Mekâna Hâkim Olma Çabaları", *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25 (Ocak), s. 171-197.
- Güner, İ. ve Ertürk, M. (2004). "Türkiye İl Merkezi Kent Adlarının Kaynakları Üzerine Bir Araştırma", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, s. 39-62.
- Koca, N. ve Yazıcı, H. (2011). "Afyonkarahisar İlindeki İdari Yerleşmelerin Toponimik Sınıflandırılması", *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı: 56, s. 1-10.
- Önal, A. G. (2018). "Batı Antalya'da Tarihi Yapılardan Kaynaklanan Yer Adları Üzerine", *Avrasya Uluslararası Araştırmaları Dergisi*, 6 (15), s. 139-150.
- Önal, A. G. ve Şenel, M. (2016). "Yer Adları (Toponimi) Açısından Divanü Lûgati't-Türk", *Karadeniz*, 32, s. 64-74.
- Özberk, N. (2018). "Mekânsal Semiyotik ve Politik Semantik Açısından Kentsel Metnin Dönüşümü: Nevşehir'de Kamusal Mekân İsimlendirmeleri Örneği", *İdealkent: Kent Araştırmaları Dergisi*, 24 (9), s. 662-700.
- Özkan, M. ve Yoloğlu, A. C. (2005). "Bir Bellek Projesi Olarak Sokak İsimlendirmesi: Ankara Örneği", *Planlama*, 4, s. 54-61.
- Polat, H. (2013). "Kültürün Yansıması Olarak Okul İsimleri (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı: 207 (Kasım-Aralık), s. 139-168.
- Telli, B. (2018). "Yer Adları Üzerine Bir Değerlendirme: Adıyaman İli Gölbaşı İlçesi Örneği", *Turkish Studies*, 13 (12), s. 507-526.

